

Droppa György

A Király csengője

Félve nyomtam meg a csengőt a sötét lépcsőházban, mert a múltkor rám szólt egy bácsi a hatodikról, hogy nem kell a díszkivilágítás, és nem kell, hogy egy gyerek miatt a földszinttől a hetedikig fényárban ússzon a lépcsőház. Mondtam volna én, hogy a húszas izzók nem nagy fogyasztók, de nem mertem, most pedig azon izgultam, hogy nehogy Királyék ajtócsengője helyett a lépcsőházi világítás gombját nyomjam meg, mert megint ott lesz az az ember, aki nem bírja ki jó tanács adása nélkül. Pista bácsi pont akkor fog ajtót nyitni, én ott égek majd a lépcsőházban, és Pista bácsi megfeledkezik arról, hogy könyvet ígért. Akkoriban, a mobiltelefonok előtti világban, kopogás járta, az emberek kopogással jelezték, hogy megérkeztek. Először halkan, majd egyre hangosabban, de Királyéknak volt csengőjük.

Mi két emelettel laktunk Királyék alatt, nálunk is volt csengő, de Pista bácsi csak kopogtatott, ha hozzánk jött. Én nyitottam ajtót, a szobába kísértem, apám lelkendezve üdvözölte, és én mentem is volna a dolgomra illedelmesen nem zavarva a felnőttek beszédét. De Pista bá megállított.

– Mesélj az iskoláról – mondta. – Most kezdődött a tanítás, szeretném hallani a visszhangokat. Mostanában csak nagyobb gyerekekkel érintkezek, mondd el, hogy érzed magad.

Kérdése váratlanul ért, nem voltam felkészülve. Apámtól tudtam, hogy Pista bácsi tanárember a javából, de most csak azt mondta:

– Megkukultál? Válaszolj már!

– Ma hoztam egy ötöst – rebegtem.

– Erről én sem tudok – mondta apám, Pista bá, meg ráerősített:

– Miből?

– Fogalmazásból.

– Hát ez nagyszerű. Itt a füzeted?

– A táskámban.

– Hadd lássam – folytatta Pista bá, és én már bántam az egészet. Miért kellett dicsekednem?

Ami, a Szemere utcai általános iskolában Manci néninél ötös, Király István professzor úrnál szerencsés esetben sem jobb kettesnél. Lehorgasztott fejjel átadtam a fogalmazásfüzetemet benne az egy oldalt se kitevő fogalmazvánnyal. 1955-öt írtunk, nyolcéves voltam.

Pista bá beült a nagyfotelba, és, nem sajnálva rá az időt, elolvasta. Aztán még legalább egy percig csak maga előtt tartotta a füzetet, és csak utána nézett fel.

Király István elmagyarázta, mit olvasott, megint megdicsért, majd megkérdezte, mit olvastam utoljára. A Bátor Fáj népmesét említettem, amelyben egy fáj legényke megküzd egy nagy hallal. Pista bácsi nem ismerte a mesét, de felajánlotta, hogy ha felmegyek hozzá, ad nekem könyvet. A könyveket nagyon szeretem, ezért azonnal kérdeztem, mikor menjek. Így jutottam a csengőig.

Megnyomtam, és Mari néni beengedett.

– Pista már vár – mondta. Már ettől is elbódultam. Engem vár! Beültem a nappaliba, ahol szokás szerint Landler néni teázott, gondoltam, Pista bácsi valamikor behív, de tovább kellett mennem. Pista bá az íróasztala mögött ült. A félhomályos szobát csak egy asztali lámpa világította be.

– Vártalak – kínált hellyel–, de most még van egy kis dolgom. Benne vagyok egy gondolatban, és nem akarom félbehagyni. – Írt, írt, írt, felnézett, újra írt, aztán megkérdezte, mi újság. Jaj, gondoltam, csak nem felejtette el, hogy könyvet ígért nekem? A szobában rengeteg könyv hevert. Mindenhol könyvek. A következő szobában is könyvek. A padlótól a plafonig. Még az ágya is könyvespolcba volt beépítve.

Gondoltam, emlékeztetni kellene ígéretére, de nem mertem előrukkolni vele. Így azt mondtam, hogy Pista Bácsi biztosan jobban átgondolja, mint én, hogy mit ír, így nem kell annyiszor átírnia.

– Nem így van – állította nagy szomorúan. – Vannak azok, akik azonnal tudnak végleges szöveget írni, de én sajnos nem tartozok közéjük. Van úgy, hogy az egyik nap leírok valamit, másnap elolvasom, és az egészet úgy dobom ki, hogy nyoma se maradjon.

Király István őszinte ember volt. Egy gyerekkel, egy kisgyerekkel is. Fölálltunk, s ő lázasan keresni kezdett. – Ez még nem neked való, ezt majd később kapod meg – ilyeneket mondott, majd azt, hogy az olvasásban való fejlődés olyan, ami egymásra épül. Azt ajánlja, rendszeresen jöjjek hozzá. Micsoda boldogság!

– Akkor gyere, ha a könyvet már elolvastad. Akkor majd elbeszélgetünk róla. – Nem azt, nemcsak azt várta tőlem, hogy a könyv történetét mondjam el, hanem amit még arról gondolok. – Gondolatban készülj fel a találkozóinkra. A háttérgondolatok gyakran fontosabbak, mint maga

a történet. – Úgy olvassak, hogy keressem a megfejtéseket. Az első könyv, amit tőle kaptam, a Micimackó volt. A meglehetősen nagy alakú könyvet átadta, majd visszakérte. Leültünk az asztalhoz, ahol lapozgatta, magyarázta.

– Híres angol író, A. A. Milne könyvét fogod olvasni, amelyet a fiának írt, hogy jobb legyen a kapcsolatuk. Sokat játszhattak játékállatokkal, és Milne ezeket a történeteket varázsolta könyvvé. Valószínűleg nem is sejtette, mekkora siker lesz. Az eredeti ötleteket kettőjük kapcsolata inspirálhatta. A kötetet kedves, humoros rajzok teszik szellőssé és teljessé. A Micimackót számtalan nyelvre lefordították. A magyar fordítás is nagyon érdekes. Karinthy Frigyes világhírű író nővére fordította magyarra, majd Karinthy Frigyes addig formálta, míg a magyar fordítás felért az eredeti szöveggel. A mesekönyvírás rendkívül komoly dolog, mert felnőttként igen nehéz ráérezni az ízére.

Egy hét múlva összefutottunk a folyosón. Azonnal rákérdezett, kiolvastam e már a Micimackót.

– Szeretném, ha még egy kis időteig nálam lehetne. Még egyszer elolvasnám – vágtam rá, mert szégyelltem, hogy már háromszor is elolvastam.

Így haladtunk a könyvek bűvöletében, olvastunk magyar klasszikusokat, míg el nem jutottunk Arany Jánosig. Elővett egy öt- vagy hatkötetes, bőrkötéses, aranysujtásos könyvet.

– Ebből most csak az első kötetet adom kölcsön. Nem kell végig olvasnod, de gyere egy hét múlva.

Múltak a hetek a nyár is ránk talált, Király István néha felevezett hozzánk Gödre az újpesti csónakháztól, én meg egyre jobban megszerettem Arany Jánost. Karácsonyra vastag csomagot adott át. Azonnal éreztem, hogy könyvek vannak benne. – Tedd a fa alá, és csak karácsony bontsd fel – mondta. Nem is nyitottam fel a csomagot, bár nagyon izgatott a tartalma. Tapogattam, méregettem, és reménykedtem. Így kerültem barátságba, nemcsak Király Istvánnal, hanem Arany Jánossal is.

Később elköltöztünk, és én oly sokszor éreztem hiányát annak, hogy az élet dolgait megbeszéljen Pista bácsival. Úgy éreztem, Király István, de Mari néni és Landler néni is kicsit a fiukká fogadtak. Ezt egy gyerek azonnal lekottázza egy simogatásból.

Pista bácsinak ekkor már volt egy gyermeke, Kati, de mi csak nagyon ritkán, futólag találkoztunk, majd 1957-ben megszületett Juli. Úgy láttam, attól a pillanattól minden körülötte forgott. Mindenki hirtelen nagyon elfoglalt lett. Mi is csak ritkábban találkoztunk, aztán 1961-ben a szél egészen Brazíliáig fújta családunkat csaknem öt évre. Apám ott dolgozott, én meg ott jártam iskolába. Ha nyári szabadság alatt találkoz-

tunk, Pista bácsi a régi lelkesedéssel kérdezett. Úgy beszélt velem, mint a több nyelven beszélő szakemberrel.

Most, ötvenhárom évvel később, a Király István 100 című tudományos emlékkonferencián a Sárospataki Református Kollégium termeit járva értettem meg igazán Pista bácsi lelkesedését, mikor beszámoltam neki arról, hogy szigorú szabályokkal körbebástyázott, angol internátusban tanulok. Olyan iskolában, ahol a fennmaradásért naponta, ha kell, magyarként is muszáj megküzdenem. Büszke volt az időközben rám ragadt nyelvismeretekre, csak kérdezett. Különösen érdekelte, ha arról beszéltem, hogy egy-egy könyv címe más, második, harmadik értelmezést is takar, vagy mikor arról, hogy a legegyszerűbb szavak is kijelölik látásmódunkat. Az asztal, az asztalság fogalmát meghatározza, milyen volt az asztal családi környezetünkben.

Pista bá a könyvtárát a sárospataki református könyvtárra hagyományozta. Közel húszezer kötetet. A Király-könyvtár együtt maradt. Pista bácsi döntését lányai becsülettel teljesítették. A Király 100-on én is ellátogattam ebbe a különleges könyvtárba. Bódulattal kerestem régi könyvbarátaimat.

Nekem Király István főleg érzelmi kérdés. Ő számomra nemcsak rendkívül tehetséges, hanem nagyszerű ember és kiváló, példaadó pedagógus. Fájt, mikor bántották, akkor is, ha igazat mondtak róla, és nagyon jól esett, mikor dicsérték.

A hatvanas évek végére az udvarlás, az önálló otthonteremtés ismét elsodort a Kossuth térről. Vendéglátós lettem, amivel Pista bácsi előtt nem igazán dicsekedtem. Úgy gondoltam, ő tőlem többet várt ennél. A nyolcvanas évekre elmerültem a rendszerváltásban – ma már messze nem vagyok rá olyan büszke, látnom kell, mi lett belőle –, és anélkül, hogy ezt megbeszéltük volna, úgy éreztem, Pista bácsi ezért a szerepemért sem dicsért volna meg.

Apám után ő is eltávozott, pedig még annyi mindent kellett volna megbeszélnünk. Mára viszonyunk konszolidálódott.

Kati és Juli kiadta a Napló 1956–1989 című könyvet. Benne újraéltem Pista bácsival kapcsolatos dilemmáimat. Szerintem azóta megbocsátott.

Ott ülök az ELTE-n a nagyelőadóban, a Naplóról nem Juli vagy Kati beszél, hanem fiatal tudósok. Nagy tudással, tárgyismerettel, de pótolhatatlan hátrányban azokkal szemben, akik ismerték is Király Istvánt. Mögöttem megszólal egy ismerős: – Hát te? Te is Király-rajongó vagy? Az ELTE-re is jártál?

– Engem tanított – vágtam rá. Ma azt mondanám: Király-tanítvány voltam.